

УДК 635.6

Код UPOV: ABELM_ESC

Методика

проведення експертизи сортів бамії (гібіску їстівного, окри)
(*Abelmoschus esculentus* (L.) Moench) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Abelmoschus esculentus* (L.) Moench.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 0,2 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,25 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 рослин або частин 40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або

дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: ступінь гілкування (ознака 1);
- Стебло: забарвлення (ознака 4);
- Листкова пластинка: розсічення на частки за глибиною (ознака 8);
- Плід: забарвлення (ознака 15);
- Плід: кількість камер(ознака 21).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів бамії (гібіску їстівного, окри)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: ступінь гілкування VS	слабкий	3	Tokyo-gokaku Emerarudo
		середній	5	
		сильний	7	
2. QN	Рослина: за висотою MG	низька	3	Tokyo-gokaku, Діброва, Сопілка,
		середня	5	Ryokusei
		висока	7	
3. QN	Стебло: діаметр MG	малий	3	Gurin-sta
		середній	5	
		великий	7	Yaeyama
4. (*) QL	Стебло: забарвлення VS	зелене	1	Dwarf green, Log Pod, Tokyo-gokaku, Діброва, Сопілка,
		червоне	2	Aka-okura, Burgundy
5. QN	Стебло: інтенсивність забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
6. QN	Стебло: кількість вузлів (перший квітковий вузол включно) MG	мала	3	Tokyo-gokaku
		середня	5	
		велика	7	Yaeyama
7. QN	Листкова пластинка: розмір MG	малий	3	
		середній	5	Tokyo-gokaku
		великий	7	Surimu-okura
8. (*) (+) QN	Листкова пластинка: розсічення на частки за глибиною VS	мілке	3	Tokyo-gokaku
		середнє	5	Ryokusei
		глибоке	7	Emerarudo
9. QN	Листкова пластинка: зубчастість краю VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
10. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення між жилками VS	зелене	1	Tokyo-gokaku
		червоне	2	Aka-okura
11. QN	Листкова пластинка: інтенсивність забарвлення між жилками VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
12. QN	Черешок: за довжиною MS	короткий	3	
		середній	5	Tokyo-gokaku, Діброва, Сопілка
		довгий	7	Yaeyama

1	2	3	4	5
13. QN	Черешок: діаметр MS	малий	3	Horidei Surimu-okura
		середній	5	
		великий	7	
14. QN	Квітка: розмір MS	малий	3	Emerarudo
		середній	5	Сопілка
		великий	7	Surimu-okura
15. (*) PQ	Плід: забарвлення VS	зелене	1	Tokyo-gokaku
		червоне	2	Aka-okura, Burgundy
16. QN	Плід: інтенсивність забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
17. QN	Плід: діаметр молодого плоду (посередині довжини) MS	малий	3	Emerarudo
		середній	5	Tokyo-gokaku
		великий	7	Yaeyama
18. (*) (+) PQ	Плід: поверхня між ребрами VS	увігнута	3	Tokyo-gokaku
		пласка	5	Emerarudo
		випукла	7	
19. (+) PQ	Плід: звуження базальної частини VS	відсутнє або дуже слабко виражене	1	Emerarudo Yaeyama
		слабко виражене	2	
		сильно виражене	3	
20. (+) PQ	Плід: форма верхівки VS	вузькогостра	1	Emerarudo
		гостра	2	Tokyo-gokaku
		широкогостра	3	Yaeyama
21. (*) QN	Плід: кількість камер MS	п'ять	1	Tokyo-gokaku
		понад п'ять	2	Yaeyama
22. QN	Плід: плодолистки за товщиною MS	тонкі	3	Tokyo-gokaku Emerarudo
		середні	5	
		товсті	7	
23. (+) QN	Плід стиглий: за довжиною MS	короткий	3	Gurin-sta
		середній	5	Tokyo-gokaku
		довгий	7	Emerarudo
24. QN	Плід стиглий: діаметр (як для 17) MS	малий	3	Emerarudo
		середній	5	Yaeyama
		великий	7	
25. QN	Рослина: час цвітіння MS	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
26. QN	Рослина: час споживчої стиглості MG	ранній	3	Tokyo-gokaku Yaeyama
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів бамії

Якщо не вказано інше, усі спостереження на плодах мають проводитись на молодих плодах за споживчої стиглості.

Усі спостереження на стеблі, листковій пластинці і черешку проводяться на 10–15-му вузлі головного стебла.

До 1. Рослина: ступінь гілкування

3
Слабкий

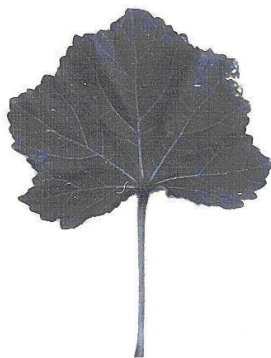

5
середній

7
сильний

До 8. Листкова пластинка: розсічення на частки за глибиною.

3
Мілке

5
середнє

7
глибоке

До 18. Плід: поверхня між ребрами.

3
Увігнута

5
пласка

7
випукла

До 19. Плід: звуження базальної частини.

1

Відсутнє або дуже
слабко виражене

2

слабко виражене

3

сильно виражене

До 20. Плід: форма верхівки.

1

Вузькогостра

2

гостра

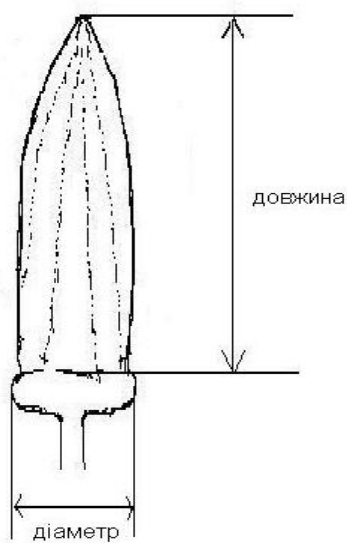

3

широкогостра

До 23. Плід стиглий: за довжиною, см.

Короткий – до 15
середній – 15–25
довгий – понад 25.

9. Література

1. Сич З. Д. Необхідність нової парадигми для вирішення сучасних проблем українського овочівництва / З. Д. Сич, Н. В. Котюк, І. М. Сич // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2002. – Вип. 57. – С. 21–25.
2. Брунь С. Майбутнє насіннєвого та овочевого ринку // «Сільський час». – № 96 (476) від 17 грудня 2003 року. – С. 2.
3. Адамець Ф. Ф. Стан і перспективи селекції овочевих та баштанних культур в Україні / Ф. Ф. Адамець, В. В. Хареба, В. А. Кравченко // Вісник аграрної науки. – 2000. – №3. – С. 38–39.
4. Кононов П. Ф. Бамія / П. Ф. Кононов, С. Н. Кононова – М.: «Колос», 1978. – С.
5. Овезова К. Бамія – перспективна культура / К. Овезова, Н. В. Жарехина // Картофель и овощи. – М.: «Агропромиздат», 1987. – № 1. – С. 37–38.
6. Кривець Д. О. Бамія на півночі України: проблеми і перспективи / Д. О. Кривець, О. В. Позняк // Овочівництво і баштанництво: Міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2003. – Вип. 48. – С. 335–338.
7. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Okra (*Abelmoschus esculentus* (L.) Moench.) (TG/167/3 UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 27 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg167.pdf